

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

NOVI TIM

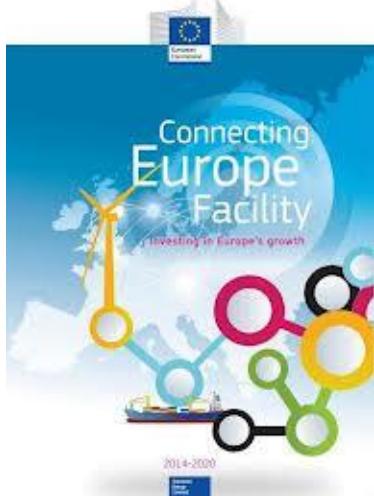
REGULATIVA

Stupila na dužnost nova Evropska komisija

BRISEL – Luksemburžanin Žan Klod Junker i njegov tim zvanično su u subotu preuzeli dužnost od prethodnog „EU premijera“, Portugalca Žozea Manuela Barosa i njegove Komisije. Prvi potpredsednik Evropske komisije (EK), bivši ministar inostranih poslova Holandije Frans Timmermans, biće ujedno i desna ruka Junkera. Slovak Maroš Ševčović je, kao jedan od preostalih pet potpredsednika EK, preuzeo odgovornost i za segment energetske politike, koji je ranije objedinjavao bivši potpredsednik Komisije i komesar za energiju Ginter Etinger. Nemac Etinger ostaje u Komisiji, kao komesar za digitalnu ekonomiju. Novi Komesar za energiju u „vladi“ EU je Španac Migel Arijas Kanjete, za razliku od prethodne Komisije, ovaj put podređen njenom potpredsedniku – Ševčoviću. **AFP, DW**

EU ulaže 647 miliona evra u ključne energetske projekte

BRISEL - Države članice EU dogovorile su se prošle srede da izdvoje 647 miliona evra kao podršku realizaciji prioritetnih energetskih infrastrukturnih projekata, najvećim delom u oblasti prirodnog gasa u regionu Baltika, u Centralnoj i jugoistočnoj Evropi. Prema saopštenju za medije iz Evropske komisije, sredstva će se izdvojiti iz EU programa Instrument za povezivanje Evrope (CEF). Osim izgradnje novih gasovoda, ovi projekti obuhvataju takođe uvozne terminale za utečnjeni prirodni gas. Finansiraće se i projekti u inovativne tehnologije u oblasti električne energije, navodi se u saopštenju. Zajmovi u okviru programa CEF mogu da pokriju do 50% troškova odabranih projekata, mada u izuzetnim slučajevima taj iznos može da obuhvati i finansiranje 75% projekta. Komisija navodi da će kasnije ove godine formalno usvojiti listu predloga koji će biti obuhvaćeni ovom finansijskom podrškom. **europa.eu**

UN: Do 2100. eliminisati emisije gasova staklene bašte!

KOPENHAGEN - Neograničeno korišćenje fosilnih goriva mora brzo da bude obuzданo ako svet želi da izbegne opasne klimatske promene, a vlade treba do 2100. godine da svedu emisiju gasova staklene bašte (GHG) na nulu, stoji u najnovijem Izveštaju UN o klimatskim promenama, objavljenom 2. novembra u Kopenhagenu. U rezimeu Izveštaja, na kome je unazad godinu dana radilo 800 naučnika iz celog sveta, piše da do 2050. veći deo električne energije u svetu mora - i može – da počne da se proizvodi iz izvora s malom emisijom ugljen-dioksida. Emisija GHG, gde najveći udio ima CO₂, mora do 2100 da se svede "praktično na nulu", prenosi **Reuters**. "Preostalo nam je još vrlo malo vremena" da bismo reagovali uz prihvatljiv trošak, rekao je predsedavajući Međuvladinog panela o klimatskim promenama Rajendra Pachauri. Temperature u svetu već su u proseku porasle 0,85 stepeni Celzijusa u odnosu na predindustrijsko doba, a cilj UN je da se povećanje prosečne površinske temperature ograniči na 2 stepena Celzijusa. Izveštaj će biti glavni priručnik za predstavnike 200 zemalja koje bi trebalo da se saglase s UN-ovim dogовором о борби против глобалног загревања на самиту у Паризу крајем 2015.

Greenhouse gas emissions drop brings EU near 2020 target

BRISEL – Evropska Agencija za prirodnu sredinu (EEA) saopštila je da su emisije gasova sa efektom staklene baštne (GHG) u EU smanjene u 2013. za bezmalo dva odsto, što približava ovaj blok nadomak cilja zacrtanog za 2020. EEA je objavila 28. oktobra da su emisije već smanjene na 19% i procenjuje da će taj iznos do 2020. dostići 21% ili čak 24% u odnosu na nivo iz 1990., zavisno od toga da li će planirane klimatske mere biti sprovedene u potpunosti. Agencija kaže da je EU takođe ispred praga ispunjenja preostala dva cilja za 2020. – dostizanja udela obnovljivih izvora energije u ukupnom energetskom miksu od 20% i povećanja energetske efikasnosti za 20%. Devet zemalja članica – Danska, Grčka, Kipar, Češka Republika, Hrvatska, Mađarska, Rumunija, Slovačka i Velika Britanije – su na putu da ispune sva tri pomenuta cilja, navodi EEA. **AP**

EU energetska unija ekonomski katastrofalna – objašnjava ekspert sa Harvara

LONDON – Inicijativa o formiranju evropske energetske unije može biti politički privlačna opcija, ali bi njene ekonomske posledice bile katastrofalne, tvrdi u tekstu za *The Moscow Times*, saradnik Belfer Centra za univerziteta Harvard, Morena Skalamera. Ideja je izgrađena na pogrešnoj premisi da je formiranje energetske unije, ili drugim rečima, stvaranje jednog opšte-EU gasnog monopolisa sa sedištem u Briselu, rešenje za postavljanje svih zemalja članica u istu, ravnopravnu poziciju prema Gaspromu. Autor analize navodi da izbor poljskog predsednika Donalda Tuska na mesto predsednika Evropskog saveta „nažalost može dati ovoj ideji potrebnu političku podršku“. Tusk je oživljavajući ove godine ideju energetske unije pošao od stava da EU treba zajedno da ugovara snabdevanje gasom sa Rusijom, bez tajnih klauzula i da Evropska komisija preuzme ulogu pregovarača u ime

članica. Skalamera navodi četiri razloga zbog kojih je ova zamisao „ekonomski opasna“. (1) Udaljila bi Evropu od formiranja konkurentskog i fer tržišta. Imajući u vidu razlike u energetskim miksevima, porezima i regulativama EU članica, postojanje zajedničke spoljne energetske politike sa super-sedištem u Briselu je praktično neodrživo, a uz to i protivureči namerama Evropske komisije da formira slobodno unutrašnje tržište gasea. (2) Ugrožilo bi EU klimatske ciljeve, imajući u vidu Tuskoovo zalaganje za korišćenje fosilnih goriva, posebno uglja na kome je oslonjena energetika Poljske. (3) Zasnovano je na pogrešnoj pretpostavci da SAD i Australija mogu izvozom utečnjenog prirodnog gasa rešiti pitanje zavisnosti Evrope od ruskog gasea. (4) Ojačalo bi vladavinu EU tehnokratije. U Evropi privatne kompanije ugavaraju svoje energetske poslove, piše ekspert sa Harvara i konstatiše da im se ne sme oduzeti to pravo da prema svojim strategijama dogovaraju najbolje moguće opcije sa proizvođačima energije. U situaciji postojeće krize u Evropi, postojanje centralnog tela za nabavku gasea je demokratski posmatrano neobjasnjivo, i razara tradicionalnu ulogu Unije kao zaštitnika otvorenog tržišta i konkurenčije, konstatiše Skalamera.

Rusija počela da realizuje svoje obaveze iz tripartitnog ugovora o gasu

MOSKVA - "Ruska vlada je potpisala rešenje o najnižoj ceni za izvoz gasa u Ukrajinu, čime je ruska strana ispunila svoje obaveze iz sporazuma", rekao je portparol kompanije Gasprom. On je dodao da je Gasprom "spreman da obnovi isporuke gasa Ukrajini kada ukrajinski Naftogaz ispluni svoje obveze". Ruski premijer Dmitrij Medvedev je u subotu uveče potpisao rešenje o ceni od 378,22 dolara za 1.000 m³ gasa do 31. marta 2015.

Šta obuhvata dogovor Rusija-Ukrajina-EU

BRISEL - Sporazum koji su sklopili Rusija i Ukrajina, uz posrednika u pregovorima i garanta za Ukrajinu, Evropske komisije, sastoji se od dva dokumenta: (1) Obavezujućeg protokola, koji su potpisali potpredsednik Evropske komisije Ginter Etinger i ministri energije Rusije i Ukrajine, Aleksanar Novak i Jurij Prodan i (2) Dodatka na postojeći ugovor o snabdevanju gasa između Gasproma i Naftogaza, koji su potpisali čelnici dveju kompanija, Aleksej Miler i Andrej Koboljev. Čitav paket obuhvata period od sada do kraja marta 2015. i traži od ukrajinsko-EU strane da isplati Rusiji zaostali dug od ukupno 3,1 milijardu dolara. Dug se obračunava po preliminarnoj ceni od 268,5\$/1.000m³ i platiće se u dve rate: 1,45 milijardi dolara bez odlaganja i 1,65 mlrd.\$ do kraja ove godine. U protivnom, Gasprom će

od 2015. obustaviti isporuke gasa Ukrajini. Gasprom se, s druge strane, obavezao da se do kraja marta 2015. uzdrži od primene ugovorne klauzule „preuzmi-ili-plati“. Koboljev je dan posle potpisivanja sporazuma rekao jednom lokalnom TV kanalu da će EU i MMF finansirati otplate „najvećeg dela celokupnog aranžmana“. Konačna cena gasa za Ukrajinu, a time i konačan obačun dugovanja te zemlje za preuzeti ruski gas znaće se po okončanju arbitraže koja je po ovom pitanju otvorena između dve kompanije pred Arbitražnim institutom Privredne komore u Stokholmu, dogovoren je na tripartitnim pregovorima. Što se tiče novih isporuka gasa dogovoren je da ga ukrajinska strana avansno plaća. Cena će biti najviše 385\$/1.000m³ i obračunavaće se prema formuli u postojećem ugovoru i uz diskonte vezane za popuste na ruske izvozne carine. Ukrajina će biti slobodna da naruči onoliko gasa koliko joj je potrebno, bez obaveza po klauzuli „preuzmi-ili-plati“, koja će u postojećem ugovoru biti zamrznuta. Ukrajina predviđa da do kraja 2014. godine uveze četiri milijarde kubika gasa u vrednosti 1,5 milijardi dolara, saopšteno je iz press službe Evropske komisije. europa.eu

Moskva povodom odlaganja odluke o punom korišćenju kapaciteta gasovoda OPAL

MOSKVA - Ruski ministar energetike Aleksandar Novak okarakterisao je kao „isključivo politički potez“ odluku (bivše) Evropske komisije da ponovno odloži odgovor na zahtev Gasproma da mu se odobri da u potpunost koristi kapacitete gasovoda OPAL i time isporuči Evropi dodatnih 17,5 milijardi kubika gasa godišnje. U septembru 2014. je istekao prvi rok za donošenje odluke o korišćenju celog, umesto polovičnog kapaciteta OPAL-a, koji sa severa na jug Nemačke transportuje ruski gas koji stiže magistralnim gasovodom Severni tok. Donošenje odluke je tada bilo prolongirano za oktobar, uz objašnjenje Evropske komisije da su potrebne „dodatne procene nekih tehničkih aspekata“, da bi početkom prošle nedelje Komisija praktično prebacila ovaj „vrući krompir“ novoj Komisiji koje je stupila na dužnost prošle subote. Stav EK je da Gasprom, kao istovremeno proizvođač, transporter i prodavac gasa, ne može da koristi 100% kapaciteta OPAL-a, nego najviše 50%, a da ostatak kapaciteta prepusti konkurenčkim snabdevačima. Takav stav je u skladu s odredbama Trećeg energetskog paketa. Tranzitni kapacitet 470 km dugog plinovoda iznosi do 35 mlrd. m³ godišnje. Gasprom je zatražio da se OPAL izuzme iz nadležnosti Trećeg energetskog paketa, kao što je to odobreno gasovodu Severni tok. To je podržala i Nemačka, partner Gasproma u Severnom toku, prenosi agencija **RIA Novosti**.

Gasprom nijeft tužio EU zbog sankcija

MOSKVA – Gasprom nijeft je saopštilo 28. oktobra da je evropskom Sudu pravde podneo tužbu protiv Evropske unije zbog sankcija nametnutih ovoj naftnoj kompaniji u okviru poslednjeg paketa mera protiv Rusije zbog navodne uloge koju Moskva ima u tokovima ukrajinske krize. Predstavnik kompanije nije obrazlagao odluku. Sankcije EU ograničavaju, pored ostalog, Gasprom nijeftu mogućnost zaduživanja kod evropskih kompanija. **wpcserbia**

SAD obustavile istragu protiv BP i Statoila o manipulisanju cenama - EU nije

LONDON/BRISEL – Naftni kolosi BP i Statoil saopštili su 28. oktobra da je američka Federalna trgovinska komisija (FTC) zatvorila, bez podnošenja tužbi, istragu protiv te dve kompanije o njihovim navodnim anti-konkurenčkim

postupcima u izveštavanju o cenama nafte i derivata, dok se istraga u Evropskoj uniji istim povodom nastavlja. Evropski regulatori su u maju 2013. pretresli kancelarije te dve naftne kompanije, kao i Royal Dutch Shell-a u okviru istrage o navodnoj manipulaciji cenama nafte i biogoriva, potseća **Reuters**. Iz BP-a i Statoila je rečeno da ih je FTC 1. oktobra obavestio o odluci, dok je Shell odbio da komentariše pitanje Reutersa. Istraga obuhvata sumnje da su kompanije

dostavljale vodećoj svetskoj agenciji za praćenje cena nafte, Plattsu, netačne cene kako bi na bazi reagovanja tržišta na te podatke sklapali poslove vredne milijardi dolara. Iz Platts-a je saopšteno da ova agencija nije obaveštena iz FTC-a da je istraga o nameštanju cena energenata zatvorena, niti su joj dostavljeni bilo kakvi nalazi. Iz kancelarije evropskog komesara za konkurenčiju je saopšteno da se istraga Evropske komisije nastavlja. Početkom ovog meseca istražioci evropske komisije za konkurenčiju pretresli su i kompanije koje proizvode biogoriva u dve EU države u sklopu iste istrage. **wpcserbia**

POSLOVI

Verbund izlazi iz Bugarske, uskoro i Franuske i Italije

SOFIJA - Najveća austrijska energetska kompanija Verbund prodaje svoj vetro-park na bugarskoj obali Crnog mora. Kako saznavaju sofijске **Novinite**, kupac je bugarska finansijska firma Inovent Holding. Nisu objavljeni detalji ni vrednost posla koji bi trebalo da se finalizuje do kraja 2014. Elektrana ima snagu 16 MW i proizvodi energiju za 14.000 domaćinstava. Verbund ovu odluku objašnjava novom strategijom fokusiranja kompanije na tržišta Austrije i Nemačke. Osim izlaska iz Bugarska, Verbund najavljuje sličan scenario i za svoje poslove u Francuskoj i Italiji.

Američka kompanija kupuje 201 MW vetro i solarnih elektrana u Austriji, Slovačkoj i Češkoj

BEČ - Američka kompanija ContourGlobal saopštila je 27. oktobra da kupuje ukupno 201 MW kapaciteta u vetro i solarnim parkovima u Austriji, Slovačkoj i Češkoj republici od bankarske grupacije Raiffeisen. Firma je, naime, potpisala ugovor o kupovini portfolija austrijske banke koji čini osam vetroparkova u Austriji, kombinovanog kapaciteta 161 MW, plus jedan broj solarnih elektrana u Češkoj i Slovačkoj ukupne snage 40 MW. **SeeBiz**

Oksfordski Institut: Zašto Evropa ne može bez ruskog gasa

The cover features the logo of The Oxford Institute for Energy Studies (OIES) and the University of Oxford. The title is "Reducing European Dependence on Russian Gas: distinguishing natural gas security from geopolitics". Below the title is a stylized graphic of wavy lines in blue, green, and yellow. At the bottom, it says "OIES PAPER: NG 92" and lists authors: Ralf Dickel, Elham Hassan-Zadeh, James Henderson, Anouk Honoré, Laura El-Katir, Samia Pirani, Howard Rogers, Jonathan Stern & Kalja Yafimava.

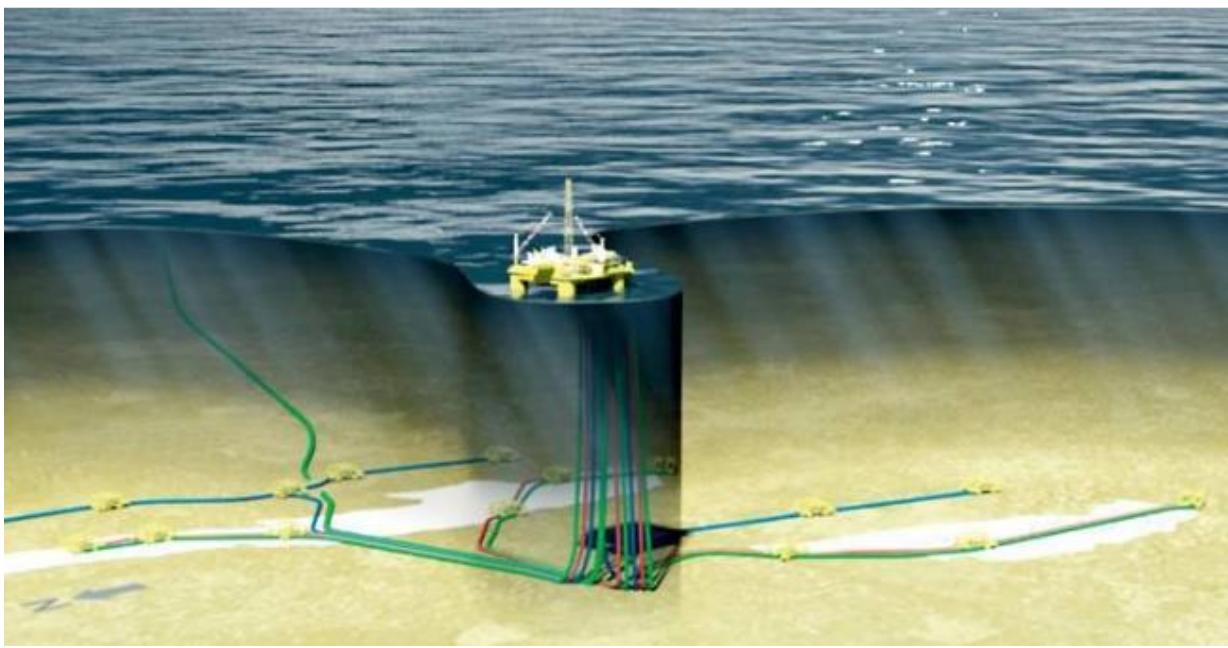
LONDON – Evropa neće značajnije smanjiti zavisnost od ruskog gasa, barem u narednih deset godina, a verovatno ni duže, pokazuje studija koju je ove nedelje objavio Oksfordski institut za energetske nauke. Eksperti OIES ukazuju na sledeće razloge (1) Kupci su zatočenici dugogodišnjih ugovora sa Gaspromom. Većina ugovora je na 10 do 35 godina. Do sredine 2020-ih evropski kupci će biti obavezni da preuzmu najmanje 75% količine ruskog gasa uvezene u 2013. (2) Drugi snabdevači ne mogu da nadomeste ruski gas. Proizvodnja gasa u Norveškoj će, prema procenama, dostići vrh i krenuti na dole sa krajem ove dekade. Proizvodnja gasa iz arktičkih nalazišta će premašiti postojeće cene tog energenta, dok je uvoz iz severnoafričkog regiona blokiran zbog političkih previranja. (3) Proizvodnja škriljnog gasa u Evropi teško da će obezbediti značajnije snabdevanje u narednim dekadama. (4) Snabdevanje LNG-om je preskupo, a cene podižu kupci u Aziji, na Bliskom istoku i u Južnoj Americi, primorani da uvoze utečnjeni gas. **Bloomberg wpcserbia**

Goldman Sachs dodatno umanjio prognozu za cene nafte u 2015.

NJUJORK – Investicioni bankarski kolos Goldman Sachs dodatno je prošle nedelje umanjio prognoze kretanja cena dva ključna brenda nafte do kraja ove godine i u 2015, objašnjavajući to pretrpanom ponudom ove sirovine na tržištu, uz stagnaciju potrošnje kod najvećih korisnika. Goldmanova prognoza glasi da vrednost barela američke lake (WTI) nafte mora da padne na 75 dolara kako bi se zaustavilo usporavanje proizvodnje i stabilizovali faktori podrške rastu cene. Banka je za iduću 2015. godinu predviđela prosečnu cenu WTI od oko 74 dolara, umanjujući time za bezmalo 18% svoju raniju procenu od 90 dolara. Istovremeno su analitičari banke smanjili projekcije za severnomorsku Brent sirovu naftu na 85 dolara za prvi kvartal 2015. i 80 dolara za drugo tromeseće, da bi se njena vrednost vratila na 85 dolara u drugoj polovini godine. **The Street**

Sa ovom cenom barela neisplativa nekonvencionalna proizvodnja nafte

LONDON – Pad cena nafte mogao bi ostaviti netaknutim novootkrivena velika ležišta nafte i gasa na severu Evrope, uskroviti tržište za potencijalnih preko milijardu barela ekvivalenta nafte (ben) za doglednu budućnost, piše **Reuters**. Uz odluke naftnih kompanija da srežu za petinu kapitalne investicije, otkrića u norveškim vodama Arktika pri sadašnjim cenama nafte nisu isplativa za eksploraciju, dok bi stara britanska polja mogla biti prevremeno zatvorena, navodi agencija. Eksperti koje citira agencija procenjuju da bi osetniji pad cena nafte u naredne dve godine odložio razvoj ležišta od oko milijardu barela nafte i gasa u Norveškoj i umanjio proizvodnju te zemlje u 2025. za oko 400 hiljada barela na dan, sa 1,43 miliona barela koliko je ona proizvodila prošle godine. Prema procenama firme Nordea

Markets, već sa cenom nafte od 80 do 85 dolara, nije profitabilna proizvodnja iz gigantskog norveškog arktičkog polja Johan Castberg (foto: maketa platforme), u kome leži do 600 miliona barela nafte. Prema procenama Goldman Sachs-a evropskim integriranim naftnim kompanijama potrebna je cena nafte od 122 dolara da bi im u 2015. ostali neutralni slobodni finansijski tokovi, imajući u vidu njihove sadašnje budžete za kapitalne troškove. Jedina investicija koja sigurno ide dalje je Statolov 18 milijardi dolara skup projekat Johan Sverdrup u Severnom moru, gde se troškovi proizvodnje procenjuju na ispod 40\$ po barelu. Polje ima rezerve do 2,9 milijardi ben i očekuje se da od 2019. proizvodi do 650.000 barela dnevno. Na britanskoj strani Severnog mora, stara polja su u još težoj situaciji jer im finski troškovi rast zbog poskupljenja servisiranja starih platformi, dok prihodi padaju sa smanjenjem proizvodnje i pojedinjenjem nafte. [wpcserbia](#)

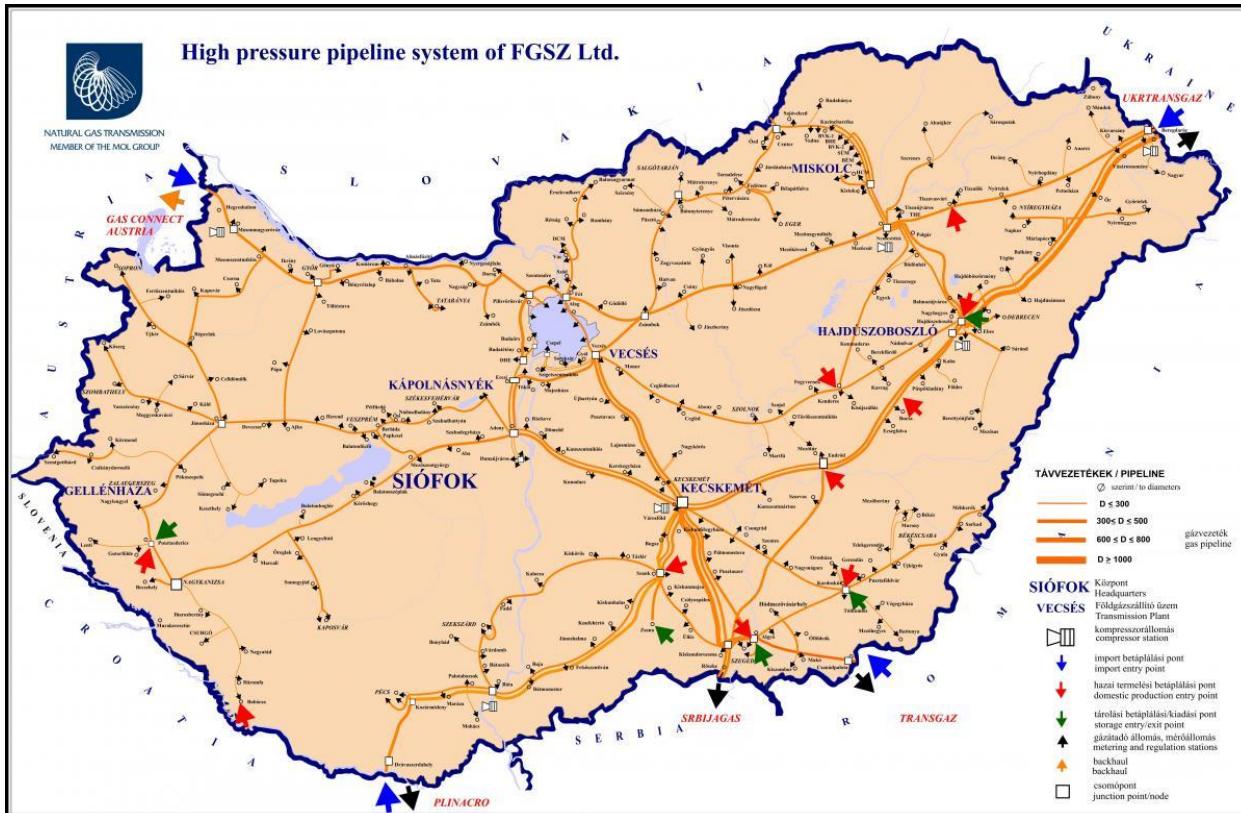
Baltičke države dobile plutajući LNG terminal „Nezavisnost“

KLAIPEDA (Litvanija) – Litvanija je 27.oktobra dobila prvi LNG terminal, čime su ova i susedne Baltičke države dobile mogućnost alternativnog snabdevanja prirodnim gasom, mimo onog koji stiže gasovodom iz Rusije,javljaju agencije. U litvanskoj luci Klaipeda, naime, u pogon je pušten plutajući terminal za LNG pod eksplicitnim imenom „Nezavisnost ('Independence')“. Brod sa pogonom za regasifikaciju LNG-a, iznajmljen od norveške firme Höegh LNG, biće usidren u toj luci na Baltičkom moru i omogućiće Litvaniji, ali i Letoniji i Estoniji uvoz dva miliona tona gase godišnje. Prve komercijalne isporuke očekuju se od januara 2015. godine. Kapacitet LNG terminala može da zadovolji 100% potrošnje gase u Litvaniji i 90% druge dve Baltičke države. [wpcserbia](#).

SUSEDI I REGION JUGOISTOČNE EVROPE

Mađarska trenutno ima uskladištenih 4,1 milijardu kubnih metara prirodnog gasa

BUDIMPEŠTA - Mađarska trenutno ima više od 4,1 milijardu kubnih metara raspoloživih za potrošnju u svojim skladištima, a njihovo punjenje se i dalje nastavlja, saopštilo je prošle nedelje ministarstvo nacionalnog razvoja te zemlje. Nivo popunjenošću gasnih skladišta je sada 10 odsto iznad proseka za proteklih šest godina, dodalo je

Ministarstvo i konstatovalo da je snabdevanje zemlje ovim energentom bezbedno i u slučaju najgoreg scenarija izbjivanja gasne krize u Evropi. Evropska komisija je u nedavnom izveštaju o rezultatima Stres testa snabdevanja Evrope gasom u slučaju prekida isporuka tog energenta iz Rusije pozvala Mađarsku da potpiše sporazume sa svojim susedima o korišćenju njenih rezervi gasa u vanrednim situacijama. XpatLoop.com

Bugarskoj smanjene isporuke ruskog gasa – „iz tehničkih razloga“

SOFIJA - Isporuke ruskog prirodnog gasa za Bugarsku su smanjenje, kazao je u petak v.d. bugarskog ministra privrede i energetike Vasil Štonov (foto). Kako je objasnio, pritisak uvoznega gase u cevima bi trebalo da je iznad 38

bara, a on iznosi 30-35 bara, što znači da Bugarska prima manje gase od ugovorenog. Prema neslužbenim informacijama, postoje tehnički problemi u Rusiji, ali Bugarska to ne može da proveri. Sadašnje manje isporuke gase iz Rusije Bugarska nadoknađuje povlačenjem 1-2 miliona kubika dnevno iz podzemnog skladišta Čiren, što bi u perspektivi moglo prisiliti termoelektrane u toj zemlji da umesto gase koriste mazut. Inače, bugarska državna kompanija Bulgargas je već obavestila toplane u zemlji da mora da im prepolovi isporuke gase, pišu sovjetske Novinite.

BH-gas trži finansijske garancije za kupovinu ruskog gasa

SARAJEVO - Kompanija BH-gas raspisala je javni konkurs kroz dva lota i po četiri tromesečna kvartala za osiguranje bankarskih garancija prema isporučiocima prirodnog ruskog Gaspromu i srpskom Srbijagasu, prenosi 3. novemvra Capital.ba. Kako saznaje portal, procena kompanije je da će joj biti neophodno blizu 40 miliona KM (Gaspromu oko 36,26 miliona, Srbijagasu oko 2,6 miliona KM) kako bi ovi isporučiocи obnovili isporuke gase od koga zavise industrijski potrošači, ali i život u Sarajevu i mnogim drugim sredinama. Prošle nedelje **Dnevni avaz** je objavio da je ruska firma smanjila isporuku gase BiH za 35%, zbog čega je BH-gas prinuđen da danima redukuje isporuke Sarajevogasu, što se nepovoljno odrazilo na građane Sarajeva, navodi list. Za sada nije poznato koja će banka biti garant za redovno plaćanje gase Rusima, s obzirom na to da je propao i tender ove firme koji se odnosio na izdavanje garancije i za tekuću godinu. Avaz tvrdi da BH-gas već dve godine nije obezbedio garanciju prema Rusima, iako će se dug Gaspromu s oktobarskom fakturom popeti na 22 miliona KM.

